

Ο Μ. Θεοδωράκης και τα μηνύματά του...

Πηγή: ΠΡΩΙΝΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ Σελ.: 1,7 Ημερομηνία έκδοσης: 15-01-2025
Αρθρογράφος: Επιφάνεια 640.31 cm² Κυκλοφορία: 0
Θέματα: ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΓΝΩΜΕΣ

Ο Μ. Θεοδωράκης και τα μηνύματά του...

(Με αφορμή συναυλία της Κρατικής Ορχήστρας Θεσ/νίκης)

► Γράφει ο ΣΠΥΡΟΣ ΕΡΓΟΛΑΒΟΣ,
Φιλολόγος - Συγγραφέας

● Μια υπέροχη μουσική -με την αρχαιοελληνική σημασία του όρου- πανδαισία μας χάρισε, πρωτο-
χρονιάτικα, η Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης,
με αφορμή τη συμπλήρωση 100 χρόνων από τη
γέννηση (το 1925) του Μίκη Θεοδωράκη και ερμη-
νεύτρια στα τραγούδια του, την διεθνούς φήμης και ακαταπόνητη
τραγουδίστρια Μαρία Φαραντούρη, την οποία ο Μίκης Θεοδωράκης
ανακάλυψε το 1963, τραγουδώντας ένα από τα τραγούδια του και
της πρότεινε να γίνει η φωνή των έργων του.

➡ 7η σελ.

Γ ΝΩΜΕΣ

Ο Μ. Θεοδωράκης και τα μηνύματά του...

(Με αφορμή συναυλία της Κρατικής Ορχήστρας Θεσ/νίκης)

► Γράφει ο ΣΠΥΡΟΣ ΕΡΓΟΛΑΒΟΣ, Φιλολόγος - Συγγραφέας

«από 1^η σελ. «100 χρόνια Μικής Θεοδωράκης» ήταν ο τίτλος της Συναυλίας, ένας τίτλος που στη μνήμη μερικών Ελλήνων ανασύρει τα 100 πεπετυγμένα χρόνια της πατρίδας μας, στα οποία οφείλεται και η σημερινή της κατάσταση: Τον ίδιο χρόνο που γεννήθηκε ο Μίκης Θεοδωράκης εμφανίστηκε ο δικτατορία του Παγκάλου με τη δεκαετή οργάνωση θηρία της, τα αλληλοπρόσβαλα και συνεχώς μεταβαλλόμενα σχήματά της και τους περιπετειώδεις χειρισμούς της, που σημάτωσε αποφασιστικά την ταραγμένη περίοδο του Μεσοπολέμου. Δέκα χρόνια αργότερα η δικτατορία του Μεταξά (1936 - 1941), ο Β' παγκόσμιος Πόλεμος, η Κατοχή, η ντροπή των Ελλήνων από το δημοψήφισμα του '46, που ξανάβλεπαν στη χώρα τους το βασιλιά, υπεύθυνο της δικτατορίας του 36 και τους συνεργάτες των Γερμανών να κυριαρχούν στο πολιτικό προσκήνιο» ο Εμφύλιος Πόλεμος, η μετεμφυλιακή περίοδος, που στην ύπαιθρο κυρίως αποτελούσε παρωδία δημοκρατίας.

Όπως γράφει ο Χρήστος Γιανναράς στο «Καταφύγιο Ιδεών», με βάση τις προσωπικές του εμπειρίες από την τριετή κατακτητική του παραμονή σε ορεινά χωριά της Ηπείρου, «η ελευθερία του πολίτη ήταν στα χέρια του ενωμοτάρχου και η φωτογραφία του βασιλιά και του πρωθυπουργού σε κάθε μικρομάγαζο ή καφενείο ήταν προϋπόθεση νομιμοφροσύνης, κάτι σαν άδεια ασκήσεως επαγγέλματος». Έ-

τσι φτάσαμε στην ερήμωση της υπαίθρου και, στη συνέχεια, στην εγγύηση τυραννίας «της Ελλάδος των Ελλήνων Χριστιανών», την οποία αναγκάστηκαν να απομακρύνουν αυτοί που την επέβαλαν, αφού πρώτα ανέχτηκαν, αν δεν υπέβαλιναν την κατάληψη και το ολοκαύτωμα της Κύπρου» επανεβήκε την πολιτική ηγεσία στη χώρα, με την οποία άρχισε η λεγόμενη μεταπολίτευση, με τα λίγα θετικά της στην αρχή και με τα αναρίθμητα παραστράτηματα, στη συνέχεια, από τους επιγόνους των πρωταγωνιστών τους, τα οποία πληρώνουμε εμείς και θα πληρώνουν για ολόκληρες δεκαετίες, οι επόμενες γενιές.

Η Συναυλία, λοιπόν, προς τιμήν του Θεοδωράκη, ο οποίος έζησε όλο αυτό το δράμα της εκατονταετίας που πέρασε με διωγμούς, εξορίες και φυλακίσεις από το παρακράτος που, κατά καιρούς, εξουσίαζε τη χώρα, δεν προσφερόταν μόνο για μια μουσική απόλαυση των τραγουδιών που παρουσίαζε με το δικό της γλυκό τρόπο η Φαρονούρη, αλλά ταυτόχρονα σε υποχρέωναν και σε ένα αυθαίρετο προβληματισμό, με τα διαχρονικά και επίκαιρα μηνύματα που εξέπεμπε η μελοποιημένη ποίησή τους, καθώς σε προέτρεπαν: «λίγο ακόμα να σηκωθούμε, λίγο ψηλότερα», γιατί βρισκόμαστε πολύ χαμηλά και προχωράμε συνεχώς χαμηλότερα, και καθώς σου υπενθύμιζαν πως ενώ «με τι καρδιά, με τι πνοή, τι πόθος και τι πάθος πήραμε τη ζωή μας» και όταν διαπιστώσαμε πως την πήραμε «λάθος», «αλλάξαμε ζωή» εμείς όμως μοινοποιήσαμε και τόσες πνευματικές αυθεντίες που πονέει για τούτο τον τόπο, όλα αυτά τα χρόνια της μεταπολίτευσης, δεν παύουν να μας επισημαίνουν πως, παρουσιάζονται από δεκαετίες προσωπικών και κομματικών συμφερόντων, χωρίς πνεύμα και στοχασμό, πολιτικούς «δημαγωγούς», «πήραμε τη ζωή μας λάθος», και παρ' όλα αυτά, δεν εννοούμε να αλλάξουμε ζωή.

Κι όταν, το 2013, εντελώς συγκιριστικά, η Ακαδημία Αθηνών (η οποία δε βρήκε έδρα μουσικής να την προσφέρει στους δύο κορυφαίους μουσικούς μας, το Θεοδωράκη και το Χατζηδάκι, ούτε έδρα λογοτεχνίας για το Σεφέρη, τον Ελύτη και το Ρίσο) επειδή Πρόεδρος της Ακαδημίας έτυχε να είναι ο αξιόλογος θεατρικός σκηνοθέτης, Σπύρος Ευαγγελάτος, ο οποίος είχε αναγνωρίσει από τη συνεργασία που είχε μαζί του την αξία του Μίκη Θεοδωράκη), αποφάσισε να τον ανακηρύξει επίτιμο μέλος της, ο Θεοδωράκης βρήκε το θάρρος να επισημάνει στα μέλη της το χρέος τους και να τους υποδείξει το δρόμο που έπρεπε ως πνευματικοί ηγέτες του λαού που είναι, να χαράζουν και να τους ακολουθήσει ο λαός.

Ευχαρίστησε ιδιαίτερα τον Πρόεδρο της Ακαδημίας, Σπύρο Ευαγγελάτο, «για τη μεγάλη τιμή που του έκανε να του προσφέρει τη δυνατότητα να ομιλεί αυτή τη στιγμή από το βήμα του Ανώτατου Πνευματικού Ιδρύματος της χώρας» και του υπενθύμισε ότι: «όταν πριν από χρόνια στη συνεργασία μας στις Χορηγίες προσπαθούσαμε να αποδώσουμε

τον ζόφο των στίχων του Δισχύλου, για της γενιάς το βαθύριζο κακό, για τα πολυστένακα και αβυσσάκια δεινά και την αιματώσαν πλαγάν, δεν φανταζόμασταν ότι σήμερα, τόσα χρόνια μετά, οι στίχοι αυτοί θα ήταν τόσο τραγικά επίκαιροι».

Πρόσθεσε δε πως «γι' αυτό ακριβώς δεν πρέπει να μοιρολογούμε για την κατάσταση στην οποία βρισκόμαστε, αλλά ως κληρονόμοι ενός μοναδικού πολιτισμού, είμαστε υποχρεωμένοι «πάντα να αναζητούμε την προοπτική, το Όραμα». Επισήμανε, στη συνέχεια, χωρίς περιστροφές, ότι «η Ελευθερία που μας παρέδωσαν οι αγωνιστές του 1821 δεν κατάφερε, επί δύο σχεδόν αιώνες να στεφθεί με την απόκτηση πλήρους Εθνικής Ανεξαρτησίας, μας έχει καταντήσει λαό ανάπηρο και ανίκανο να εκμεταλλευθεί και να αναδείξει όχι μόνο τον φυσικό μας πλούτο, αλλά

κυρίως τον ανθρώπινο στους κρίσιμους τομείς της Κοινωνίας και του Πνεύματος. Και ακριβώς στο σημείο αυτό τοποθετείται η πρότασή μου για την απόκτηση του δικαιώματος για Ουδετερότητα από ης αντιπαλότητες των σημερινών μεγάλων δυνάμεων που δεν μας αντιμετωπίζουν ως ελεύθερη χώρα και λαό, αλλά ως μια περιοχή στρατηγικού ενδιαφέροντος, ως μια στρατιωτική βάση, φίλια προς τους μεν εχθρική προς τους δε, εμποδίζοντας έτσι ουσιαστικά τα δικαιώματα της ευθύνης και της απόφασης στους ζωτικότερους τομείς της ζωής του λαού μας, ακόμα και σε περιόδους κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Σήμερα όλοι οι λαοί χωρίζονται σε δύο στρατόπεδα» το ένα είναι οι υπομνηστικοί θύτες και το άλλο τα υπομνηστικά θύματα. Σε ό,τι μας αφορά εμείς γνωρίζουμε σε ποιο στρατόπεδο ανήκουμε».

Και κατέληξε: «Για να γίνει πιο κατανοητή η πρότασή μου, θέλω ως ιδανικό στόχο να γίνει κάποτε η χώρα μας η Ελλάδα της Ειρήνης και του Πολιτισμού. Καλώ την Ακαδημία Αθηνών και παρακαλώ τα μέλη της να μελετήσουν αυτήν την πρότασή μου».

Ασφαλώς η πρότασή αυτή δεν συγκίνησε τα μέλη της Ακαδημίας, α-

πό όσα δε γνωρίζω αργότερα εκτός από τους υποστηρικτές της, προκάλεσε, όπως ήταν επόμενο, και σχετικές αντιδράσεις. Για το Μίκη Θεοδωράκη όμως ήταν μια πρόταση πραγματική που θα βοηθούσε, όχι μόνο τη χώρα μας αλλά ολόκληρη την ανθρωπότητα να απαλλαγεί από τα δεσμά της βαρβαρότητας και να επιστρέψει στον υγιεινό κόσμο του πολιτισμού» ήταν ένα όραμα και ήξερε πολύ καλά ο μεγάλος Έλληνας δημιουργός, με τη διεθνή προβολή του, ότι τα όραματά γεννούν στα μεγάλα βήματα της Ιστορίας και του Πολιτισμού. Μας το είπε μάλιστα και τραγουδιστά με τη μελοποιημένη από τον ίδιο ποίηση του Ρίτσου:

«Εμείς δεν τραγουδάμε για να ξεχωρίσουμε απ' τον κόσμο, εμείς τραγουδάμε για να ομίξουμε τον κόσμο».

Συνεπώς στο μεγαλειώδη αυτό όραμά του δεν διάσπαζε να οργανώσει συναυλίες στην Κωνσταντινούπολη που έγιναν δεκάδες με ενθουσιασμό από τον τουρκικό λαό, να συνεργαστεί με πνευματικούς και καλλιτεχνικούς ηγέτες της Τουρκίας και να ιδρύσει, μαζί με τον Τούρκο Λίβανελί, την Επιτροπή της Ελληνοτουρκικής φιλίας, σε μια προσπάθεια να πιστούν οι δύο γειτονικοί λαοί να έρουν ειρηνικά και να ακολουθήσουν το δρόμο της συνεργασίας και της προόδου. Ήξερε πως η μουσική είχε μετατρέψει την «Ωδή στη Χαρά» του Σίλλερ σε παγκόσμιο εμβατήριο ειρήνης και συναδέλφωσης των λαών, με τη μελοποίηση της στην Ένωση Συμφωνία του Μπετόβεν και, ένα χρόνο πριν από αυτόν -το 1985- η Ευρωπαϊκή Ένωση «με βάση τα όραματά των ιδρυτών της- την είχε αναγνωρίσει ως εθνικό ύμνο και καλούσε όλους τους λαούς «να μείνουν στο ίδιο μουσικό και να γίνουν αδελφοί», Έστειλε έτσι ένα ευγενικό και σωτήριο μήνυμα ισάξιο με τα πολλαπλά μηνύματα του Διαφωτισμού, που κυριαρχήσαν στην Ευρώπη επί τριών ολόκληρων αιώνων και είναι άκρως αντίθετα με τα σημερινά μηνύματα βαρβαρότητας και απανθρωπιάς που παραστήριζε σε ολόκληρο τον κόσμο.

Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο, στην αρχή του σημειωμάτος μου αποκάλεσα πραγματική πανδαισία την πρωτοχρονιάτικη συναυλία της κρατικής ορχήστρας Θεσσαλονίκης με τον τίτλο «100 χρόνια Θεοδωράκης» και ερμηνεία των τραγουδιών του τη Μαρία Φαραντούρη. Ήταν μια ψυχοθεραπευτική άσση μέσα στην ψυχοφθόρα έρημο της εποχής μας.